

Sven visar vägen till hyggesfritt

Täby kommun norr om Stockholm arrangerade en kurs i plockhuggning och förvaltare från övriga kranskommuner strömmade till.

SVEN UHLÅS visar hur man plockhugger.

– Först utser man en dominant. Det är ett träd som har bra kvalitet, är stort men kan växa på sig till nästa gång man kommer hit och avverkar. Träd intill som håller minst 75 procent av dominantens brösthöjdsdiameter är konkurrenter. De stämplas ut för att avverkas. Mindre träd är rekryter för framtiden, de får stå på tillväxt.

– Sedan utser man en ny dominant som står tillräckligt långt från den första för att de inte ska konkurrera.

Sven tittar på ett diagram hur långt bort det är på den här boniteten. På rätt avstånd, drygt tio meter bort siktar han in sig på en ny trädgrupp. Han stämplar ut ett träd som redan har nått den diameter han vill uppnå vid avverkning. Ett till stort träd ryker för att det är skadat.

Det tredje stora trädet får stå kvar som dominant. Kanske är det lagom grovt vid nästa genomhuggning, om fem, tio eller kanske 25 år. Återigen markeras de konkurrerande träden, man gallrar lite bland de närmaste rekryterna och så

fortsätter det till nästa grupp.

Sven Uhlås driver tillsammans med sin bror Erik företaget Bröderna Uhlås Hyggesfria skogsbruk i Rättvik. Dagens kursdeltagare kommer från kommunerna runt Stockholm. De är kommunekologer, kommunernas skogsförvaltare eller entreprenörer som jobbar åt kommunerna. Tätbefolkade områden där få av innevånarna gillar hyggen.

– De vill ha variation. I ålder, trädslag och skiktning.

Det säger Cecilia Lundin som tagit initiativ till kursen. Hon är jägmästare på Täby kommuns Gatu- och parkavdelning och ansvarar för kommunens skogar på 2500 hektar.

DET FINNS KOMMUNER som helt har stängt dörren för trakthyggesbruk på egen mark. Men man saknar etablerade alternativ, kommunernas förvaltare trevar sig fram.

– Det här känns som ett ganska naturligt sätt att avverka, säger en av kursdeltagarna när Sven Uhlås släpper ordet fritt. Åtminstone om man som jag inte har en bakgrund i traditionellt skogsbruk.

Bröderna Uhlås har själva varit i samma trevande situation som tätortskommunernas förvaltare. På familjens skog har visserligen både föräldrarna och farföräldrarna plockhuggit

efter eget huvud. Och Sven har studerat skiktad skog på universitetet i Edinburgh.

–Men det var när vi gick kursen i Naturkultur som vi fick ett systematiskt sätt att arbeta. Det blir ett konsekvent ekonomiskt tänk när man stämplar men också konsekvent skötsel från generation till generation. Sedan vi själva utbildat oss har fler velat ha hjälp med avverkningsmetoden och andra har velat få utbildning. Tidigare i veckan hade vi en kurs hemma i Dalarna.

Han menar att man med Naturkultur som bas inte bara har en tydlig metodik att hålla sig till, utan samtidigt en stor frihet att välja inriktning på skogsbruket. I varje trädgrupp kan man göra olika val. Ska den stora aspen sparas som dominant – men med målet att lämna den för alltid? Vilken syn har man på trädens avkastning och tillväxt, det vill säga: Vid vilken diameter anser man att de är mogna att avverka?

DET MÄRKS ATT SVEN är van att få kritik från traditionella skogsbrukare. Snabbt river han av sina argument.

Enskiktad skog är till för massaindustrin och ger instabila skogar, den är ogästvänlig och liknar inte alls urskogens brännor som förespråkarna påstår.

Den plockhuggna skogen däremot ger bättre kvalitet till sågverken, och ett timmerskogsbruk ger mer kolinlagring mot klimatet. Metoden är stabilare mot snöbrott och troligen mot insektsangrepp. Den selekterar fram bättre och bättre individer. Och den lönar sig antagligen om man räknar ihop ekonomiska, sociala och biologiska mål.

Talet om att det skapar ”gröna lögner”, alltså lågproducerande restskog, stämmer inte heller. Sådana skapades för hundra år sedan när kreaturen gick på skogen och förstörde återväxten.

Oftast bryter inte heller metoden mot skogsvårdslagen. Men Skogsstyrelsen är ändå ofta en bromskloss, menar han. Sven Uhlås vill inte som i det kända fallet med Harald Holmberg till varje pris stå på sig om att det inte rör sig om slutavverkning.

–Var öppna med vad ni gör. Om uttaget kräver en avverkningsanmälan så skriv ”Hyggesfri gallring enligt Naturkultur. Grönrisplantering i större luckor med dålig självföryngring”. Ta en dialog med Skogsstyrelsen, många där är vettiga.

Text och foto: Bengt Ek

17 200 HEKTAR HYGGESFRITT

Det storskaliga skogsbruket räknar med att bedriva kalhyggesfritt skogsbruk på sammanlagt 17 200 hektar. Det visar en enkät från Skogsstyrelsen 2012 som nu har sammanställts.

Det är knappt 0,2 procent av de stora ägarnas mark utanför frivilliga avsättningar. BE

HALVERAD SJÄLVFÖRYNGRING

Den areal som årligen föryngras naturligt fortsätter stadigt att minska. Den har halverats på mindre än tio år.

Samtidigt blir självföryngringarna allt sämre, visar Skogsstyrelsens

inventering Polytax. Planteringarna håller däremot oförändrad kvalitet.

Sådderna som främst förekommer i norra Sverige ökar och resultaten är goda. Drygt 90 procent bedöms överstiga lagens kravnivå. BE

CITATET ”Det är illa, värre än någon gång jag kan minnas.”

Claus Jerram Christensen, vd för branschföreningen Danske Juletræer, oroar sig för angreppen av svamp på julgransodlingar på Östra Jylland.

Maria Elfström, Upplands-Bro kommun

Naturkultur är kanske en möjlighet men jag vill först studera andra hyggesfria metoder innan vi bestämmer oss.

Skogsbruket i kommunen bedrivs inte hyggesfritt, men tätortsnära – till skötselmålen vi satt upp hör blandskog och flerskiktat. Vi har ärvt en hel del granåkrar från 60-talet med eftersatta gallringar som vi börjat ta itu med. Vi måste nog börja om snarare än att utveckla de skogarna. En granskog som stod nära väg högg vi bort och planterade gran, tall och lärk. Löv tillkommer av sig själv.

Erik Håff, skogsförvaltare på Järfälla kommun

Vi har lite plockhuggning. Men det måste öka, det är bara ett lag som går manuellt. Som i många kommuner är skogen eftersatt, man har låtit den stå mer eller mindre orörd.

Mycket är gammal granskog som lokalbefolkningen inte besöker. Vi prövar nu att göra den tillgänglig genom att gallra och hugga upp luckor. En del blåser ner och så blir det mer luckor. Där kan den nya blandskogen växa upp. Men den gamla granskogen är inget idealiskt utgångsläge. Och blåser det ner för mycket genomhuggen granskog får man ju kritik för det...

Sara Ström, Haninge kommun

Jag arbetar bara med den riktigt tätortsnära skogen, den som är allra närmast bebyggelsen. Där spelar intäkterna från virket egentligen ingen roll för vilka träd som ska avverkas.

Oftast handlar det om att folk vill ha bort träd för ljuset eller utsikten. Jag får gå runt och titta och titta ur olika vinklar och aspekter. För att spara träd som innevånare i kommunen vill ha bort kan jag åtminstone stödja mig på att vi har en policy att värna tallarna. BE

CHANSA INTE MED GRAN

Många typiska tallmarker planteras med gran i södra halvan av Sverige. Men det är inte så lyckat, menar Skogsstyrelsen i sin informationskampanj om klimatanpassat skogsbruk.

Förgranningen måste motverkas med tanke på att torkrisken ökar i framtiden, liksom risken för stormfällning, rotröta och granbarkborrar.

På medelgoda och bättre marker i Norrland verkar det däremot som om granen är bättre än tallen på att möta ett varmare klimat, framhåller myndigheten. BE